

Dosarul nr. 3ra-149/23
2-21131631-01-3ra-01022023

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul central – M. Gandrabur
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău – G. Mîra, A. Bostan, G. Dașchevici

DECIZIE

04 iulie 2024

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

în componență:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Ion Malanciuc
Oxana Parfeni
Diana Stănilă

examinând recursul declarat de Gligor Olesea,
în cauza de contencios administrativ intentată la acțiunea înaintată de Guțu Ion
împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, cu privire la contestarea actului
administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ
individual favorabil,

împotriva deciziei din 01 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 06 septembrie 2021, Guțu Ion a înaintat cerere de chemare în judecată
împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, prin care a solicitat anularea
răspunsului nr. G-1424/21 din 11 august 2021, repunerea în dreptul lezat prevăzut
de Legea nr. 902 din 29 ianuarie 1992 cu privire la procuratură, Legea nr. 118 din
14 martie 2003 cu privire la Procuratură (ajustată la Legea nr. 544 din 20 iulie 1995
cu privire la statutul judecătorului), Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008 cu privire
la Procuratură, obligarea CNAS să dispună recalcularea și să achite reclamantului
pensia pentru vechime în muncă, reieșind din salariul mediu lunar achitat
procurorului șef-adjunct raional în exercițiu, începând cu data de 01 decembrie
2018 conform prevederilor Legii nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul
unic de salarizare în sistemul bugetar, în vigoare de la 01 decembrie 2018 și ulterior
la fiecare dată de majorare a salariului lunar al procurorului șef-adjunct raional în
exercițiu.

În motivarea acțiuni, reclamantul Guțu Ion a susținut că a activat în organele
procuraturii din anul 1983 până în anul 2006, având o vechime în muncă de
procuror mai mare de 22 ani, iar începând cu 23 martie 2000 i-a fost stabilită pensie
pentru vechime în muncă în mărime de 80 % din salariul mediu lunar, potrivit
funcției deținute, cu respectarea obligatorie a principiului recalculării pensiei la
fiecare majorare ordinară a salariului lunar al procurorului în exercițiu și a durat
aceasta până la sfârșitul anului 2011.

În corespundere cu art. 34 alin. (6) din Legea nr. 118 cu privire la procuratură
și art. 73 alin. (8) din Legea nr. 294 cu privire la procuratură, în calitate de procuror

de asemenea beneficia de dreptul la recalcularea pensiei pentru vechime în muncă odată cu majorarea generală a salariului procurorului în exercițiu, astfel fiind-i reconfirmat prin lege dreptul la recalcularea pensiei în mărime de 80 % din salariul procurorului în exercițiu, conform funcției, dobândit legal la 23 martie 2000.

Pârâtul din motive neîntemeiate, nu a efectuat recalcularea pensiei, lipsindu-l de dreptul dobândit licit în anul 2000, de recalculare a pensiei, stabilindu-i mărimea pensiei cu aplicarea mecanismului general de indexare a acesteia la 01 aprilie a fiecărui an.

A menționat că prin hotărârea Judecătorei Bălți, sediul Fălești din 06 aprilie 2018, menținută prin decizia Curții de Apel Bălți din 09 octombrie 2018, CNAS a fost obligată să recalculeze și să achite pensia pentru vechime în muncă ca procuror, ținându-se cont de majorarea generală cu 35 % și începând cu 01 august 2016 după creșterea salariului potrivit art. 60 din Legea nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la procuratură.

Fiind în dezacord cu poziția pârâtului s-a adresat cu cerere prealabilă privind recalcularea pensiei, iar prin decizia nr. G-1424/21 din 11 august 2021 solicitarea sa a fost respinsă.

Considera că decizia enunțată este ilegală și pasibilă anulării, iar pretențiile formulate în acțiune întemeiate și pasibile admiterii, în acest sens invocând jurisprudența Curții Constituționale și Curții Europene a Drepturilor Omului în materia vizată, prevederile Legii cu privire la Procuratură, Legii cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar, Legii privind salarizarea judecătorilor și procurorilor.

Prin hotărârea din 07 decembrie 2021 a Judecătorei Chișinău sediul Rîșcani, s-a admis integral acțiunea de contencios administrativ înaintată de Guțu Ion. S-a anulat actul administrativ individual defavorabil materializat în răspunsul Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Fălești nr. 1432 din 15 iulie 2021, precum și decizia pe marginea cererii prelabile exprimată în răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. G-1424/2021 din 11 august 2021. S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să recalculeze și să achite în beneficiul lui Guțu Ion pensia pentru vechime în muncă reieșind din salariul mediu lunar al procurorului-șef adjunct al Procuraturii teritoriale în exercițiu, ținându-se cont de majorarea salariului procurorului în exercițiul funcției, începând cu 01 decembrie 2018.

La 21 decembrie 2021, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus apel împotriva hotărârii din 07 decembrie 2021 a Judecătorei Chișinău sediul Rîșcani, solicitând casarea hotărârii, cu pronunțarea unei hotărâri noi prin care acțiunea să fie respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia din 01 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale, s-a casat integral hotărârea din 07 decembrie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani și s-a emis o decizie nouă, prin care: s-a respins ca neîntemeiată acțiunea înaintată de Guțu Ion.

La 11 noiembrie 2022, prin intermediul poștei terestre (f.d.165), Guțu Ion a declarant recurs împotriva deciziei din 01 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei și menținerea hotărârii.

La 31 ianuarie 2023, Gligor Olesea a depus cerere prin care a solicitat să fie dispusă succesiunea în drepturile procedural ale recurentului Guțu Ion cu succesorul lui în drepturi, Gligor Olesea, în legătură cu ieșirea recurentului din raportul juridic

litigios, și să fie înlocuit recurentul Guțu Ion, decedat la data de 07 decembrie 2022, cu succesorul în drepturi, Gligor Olesea.

Prin încheierea din 03 iulie 2024 a Curții Supreme de Justiție, s-a admis de succesiune procedurală formulată de Gligor Olesea și s-a înlocuit recurentul decedat Guțu Ion cu succesorul său în drepturi, Gligor Olesea, în raportul juridic litigios, în cauza de contencios administrativ intentată la acțiunea înaintată de Guțu Ion împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, cu privire la contestarea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil.

Tot la 31 ianuarie 2023, Gligor Olesea (succesorul recurentului Guțu Ion) a depus cerere de recurs motivată.

În motivarea recursului, a invocat că decizia contestată este pasibilă de casare din cauza încălcării normelor de drept material și a examinării superficiale a cauzei.

Instanța de apel a aplicat și interpretat eronat modificările aduse prin Legea nr. 56 din 09 iunie 2011 la art. 73 din Legea nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 privind Procuratura. Aceste modificări stipulează că, începând cu 01 iulie 2011, procurorii pensionați nu mai beneficiază de recalcularea pensiei în funcție de creșterile salariale ale procurorilor activi, ci conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat.

Noua reglementare nu afectează drepturile pensionarilor care au dobândit dreptul la pensie înainte de intrarea în vigoare a acestor modificări. Conform principiului neretroactivității legii, drepturile constituite sub o lege anterioară nu pot fi afectate de o lege ulterioară. Reclamantul Guțu Ion a obținut dreptul la recalcularea pensiei conform legii în vigoare la momentul pensionării sale, iar acest drept a fost confirmat de instanța de judecată.

Refuzul de a recalcula pensiile procurorilor pensionați înainte de 01 iulie 2011, fără justificare obiectivă și rezonabilă, constituie discriminare față de alți pensionari aflați în situații similare care au obținut câștig de cauză în instanță. Dreptul reclamantului la recalcularea pensiei a fost dobândit legal și nu poate fi anulat retroactiv de noile prevederi legislative.

Consideră că instanța de apel a făcut trimitere eronată la Hotărârea CEDO din 28 septembrie 2004 în cazul *Kopecky c. Sloveniei*, care nu este relevantă pentru speța în cauză. De asemenea, instanța s-a contrazis în concluzii, afirmând că o creanță poate fi considerată valoare patrimonială doar atunci când are o bază suficientă în dreptul intern, ceea ce contravine hotărârilor Curții Constituționale a RM.

Recurenta a subliniat că drepturile pensionarilor care au dobândit pensii conform legislației anterioare nu pot fi anulate sau diminuate prin aplicarea retroactivă a noilor dispoziții legale. Acest aspect este susținut de Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 20 decembrie 2011, care a declarat neconstituționale anumite prevederi ale Legii nr. 56 din 09 iunie 2011, și de Hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 30 martie 2004, care stabilește că drepturile constituite în baza unei legi anterioare nu pot fi afectate de o lege ulterioară. În plus, deciziile anterioare ale instanțelor au recunoscut dreptul la recalcularea pensiei pentru pensionarii aflați în situații similare.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 245 din Codul administrativ (în redacția în vigoare la data declarării recursului), recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Referitor la termenul de declarare a recursului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că la caz, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 01 noiembrie 2022. Dispozitivul deciziei a fost notificat recurentului Ion Guțu (în viață la acel moment) la 09 noiembrie 2022.

La 16 noiembrie 2022, Ion Guțu a depus recurs nemotivat împotriva deciziei din 01 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău.

Potrivit certificatului de deces (f.d.191) Ion Guțu a decedat la 07 decembrie 2022. Copia deciziei motivate a Curții de Apel Chișinău a fost expediată părților, inclusiv la adresa de email a recurentului, la data de 26 ianuarie 2023.

Motivarea recursului a fost depusă de Gligor Olesea (succesorul în drepturi procedurale a lui Ion Guțu) la 31 ianuarie 2023.

Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că la depunerea recursului și prezentării motivării acestuia au fost respectate termenele prevăzute la art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ (în redacția în vigoare la data declarării recursului).

Curtea Supremă de Justiție a notificat intimatului copia recursului depus, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței. Însă, până la data examinării recursului referințe la recursul declarat nu au fost depuse.

În acord cu prevederile art. 193 alin. (3), (3¹) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează acțiunile în contencios administrativ și cererile de recurs în complete din 3 judecători.

În scopul uniformizării practicii judecătorești, completul din 3 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 5 judecători, iar completul din 5 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 9 judecători.

Conform art. 247 din Codul administrativ, recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art.245¹ alin.(1) lit.b) și d). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.

La caz, Completul de judecată a considerat inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite verificarea legalității hotărârii atacate.

În cauza CtEDO Covalenco vs. Moldova nr.72164/14 din 16 septembrie 2020, Curtea a statuat că este necesar organizarea unei audieri: a) în cazul în care există necesitatea de a evalua dacă circumstanțele au fost stabilite corect de către autorități (a se vedea Malhous vs. Republica Cehă [MC], nr. 33071/96, § 60, 12 iulie 2001); b) atunci când circumstanțele cer ca instanța să-și formeze propria impresie referitoare la justițiabili, prin acordarea dreptului de a explica propria lor situație personală, în mod direct sau prin intermediul unui reprezentant (a se vedea Göç, pre-citată, § 51; Miller, pre-citată, § 34 in fine; și Andersson vs. Suedia, nr.

17202/04, § 57, 7 decembrie 2010); c) în cazul în care instanța are nevoie de a obține o clarificare cu privire la anumite detalii, inter alia prin intermediul unei audieri (a se vedea Fredin v. Suedia (nr. 2), 23 februarie 1994, § 22, Seria A nr. 283-A, și Lundevall vs. Suedia, nr. 38629/97, § 39, 12 noiembrie 2002).

În speță, toate punctele de drept care puteau exista, pot fi cercetate și soluționate în mod obiectiv pe baza înscrisurilor și documentelor prezente la dosar.

În esență, părțile au avut posibilitatea să prezinte poziția în scris și să răspundă la argumentele adverse.

Conform art. 248 alin. (1) lit. c) din Codul administrativ (în vigoare la data declarării recursului), examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și emite o nouă decizie.

Astfel, verificând decizia din 01 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate în recurs, pe baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că acesta este admisibil și urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și emiterea unei decizii noi de menținere a hotărârii din 07 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, pentru considerentele ce se vor arăta în continuare.

Circumstanțele cauzei prezentate de părți și determinate de instanțele de judecată în fazele procesuale anterioare denotă că Guțu Ion a fost beneficiar de pensie pentru vechime în muncă ca procuror, începând cu data de 07 martie 2000, stabilită în temeiul Legii cu privire la Procuratură nr. 902-XII din 29 ianuarie 1992, calculată în proporție de 80% față de salariul funcției de procuror.

La data de 22 iunie 2021, Guțu Ion a depus la CTAS Fălești o cerere prin care a solicitat recalcularea pensiei pentru vechime în muncă, în calitate de procuror.

Prin răspunsul nr. 1432 din 15 iulie 2021, CTAS Fălești a comunicat solicitantului Guțu Ion că în urma actualizării mărimii pensiei, în corespundere cu art. 13 din Legea nr. 156 privind sistemul public de pensii, pensiile se indexează anual la 01 aprilie. Ca urmare a indexării pensiei pe parcursul anilor, cuantumul pensiei a fost majorat și la moment constituie 15 361,66 lei. Dat fiind faptul că cadrul normativ în vigoare nu prevede norme de recalculare a pensiilor ca procuror, temei legitim de a revedea cuantumul pensiei conform Legii nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, nu este.

Ulterior reclamantul s-a adresat cu cerere prealabilă către CNAS.

Prin răspunsul nr. G-1424/21 din 11 august 2021, CNAS a comunicat lui Guțu Ion că începând cu 01 iulie 2011 pensiile procurorilor nu se mai recalculează, dar se indexează anual la 01 aprilie în corespundere cu art. 13 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii. Sa comunicat de asemenea că prin Legea nr. 271/2018 au fost abrogate normele art. 60 din Legea nr. 3/2016 cu privire la procuratură, începând cu 01 decembrie 2018. Reieșind din cele relevate și având în vedere că legislația națională nu prevede recalcularea pensiei pentru vechime în muncă în dependență de salariul procurorului în exercițiu, CNAS a menționat că nu are temei de a supune recalculării pensia, ținând cont de salariul procurorului în exercițiul funcției stabilit prin Legea nr. 270/2018, mai mult, s-a menționat că nici prin hotărârea irevocabilă a Judecătoriei Bălți, sediul

Fălești din 06 aprilie 2018, nu se impune o asemenea obligație CNAS. În consecință CNAS a respins cererea prealabilă.

La data de 06 septembrie 2021, Guțu Ion a înaintat prezenta cerere de chemare în judecată.

Instanțele au adoptat hotărârile sus-citate.

Judecând cauza, prima instanță a conchis că răspunsurile CTAS Fălești nr. 1432 din 15 iulie 2021 și CNAS nr. G-1424/2021 din 11 august 2021 sunt ilegale, obligând CNAS să recalculeze și să achite în beneficiul lui Guțu Ion pensia pentru vechime în muncă reieșind din salariul mediu lunar al procurorului șef adjunct al Procuraturii teritoriale în exercițiu, ținându-se cont de majorarea salariului procurorului în exercițiul funcției, începând cu 01 decembrie 2018.

În esență, prima instanță a subliniat că modificările legislative ulterioare nu pot afecta drepturile dobândite anterior de către reclamant conform legii în vigoare la momentul acordării pensiei sale.

A decis că drepturile dobândite de reclamant sub legea anterioară nu pot fi afectate de modificările legislative ulterioare, conform principiului stabilit de hotărârea Curții Constituționale nr. 4 din 21 ianuarie 2000.

La fel, instanța a subliniat necesitatea menținerii unei practici judiciare uniforme și consistente în tratamentul cazurilor similare, în conformitate cu articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și hotărârile Curții Europene.

Examinând apelul declarat de CNAS, Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 01 noiembrie 2022, l-a admis și a casat integral hotărârea din 07 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani.

Instanța de apel și-a argumentat soluția reținând că, Legea nr. 56/2011 a abrogat prevederile anterior existente din Legea nr. 294/2008 cu privire la Procuratură, care permiteau recalcularea pensiilor procurorilor în dependență de majorările salariilor procurorilor în exercițiu. Astfel, începând cu data de 01 iulie 2011, pensiile procurorilor nu se mai recalculează. Conform art. 13 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, pensiile se indexează anual la 1 aprilie.

Instanța de apel a accentuat că aceasta este singura modalitate prevăzută de lege pentru ajustarea pensiilor, fără a permite recalcularea în funcție de salariile procurorilor în exercițiu.

Prin urmare, Curtea de Apel Chișinău a casat hotărârea primei instanțe, confirmând decizia CNAS de respingere a cererii reclamantului de recalculare a pensiei.

Decizia instanței de apel a fost contestată cu recurs de către Gligor Olesea (succesorul în drepturi procedurale a lui Ion Guțu decedat la 07 decembrie 2022).

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră concluziile instanței de apel neîntemeiate, rezultate din interpretarea și aplicarea eronată a normelor de drept material, fapt care constituie temei de casare a deciziei.

Totodată, instanța de recurs consideră întemeiate criticile aduse în cererea de recurs referitor la netemeinicia soluției instanței de apel și temeinicia hotărârii primei instanțe.

În susținerea opiniei enunțate, Completul de judecată reține că în conformitate cu art. 5 din Codul administrativ, activitatea administrativă reprezintă totalitatea actelor administrative individuale și normative, a contractelor administrative, a

actelor reale, precum și a operațiunilor administrative realizate de autoritățile publice în regim de putere publică, prin care se organizează aplicarea legii și se aplică nemijlocit legea.

În corespundere cu art. 10 alin. (1) din Codul administrativ, actul administrativ individual este orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.

În sensul art. 17 din Codul administrativ, drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

Conform art. 21 alin. (1)-(3) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative. Exercițarea atribuțiilor legale nu poate fi contrară scopului pentru care acestea au fost reglementate. Autoritățile publice și instanțele de judecată competente nu pot dispune limitarea exercitării drepturilor și a libertăților persoanelor decât în cazurile și în condițiile expres stabilite de lege.

Potrivit art. 22 din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sânt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor. Faptele deja cunoscute autorităților publice sau instanțelor de judecată competente, faptele general notorii și faptele prezumate în virtutea prevederilor legale nu necesită a fi probate, până la proba contrarie.

Iar, conform 36 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, instanța de judecată competentă să soluționeze acțiunile în contencios administrativ este obligată să respecte principiul supremației dreptului, în conformitate cu care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui sânt considerate valori supreme și sânt garantate de stat. Instanțele de judecată competente aplică principiul supremației dreptului cu luarea în considerare a jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului.

În corespundere cu art. 189 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice poate înainta o acțiune în contencios administrativ. O acțiune în contencios administrativ poate fi înaintată și atunci când autoritatea publică nu a soluționat în termen legal o cerere.

Iar, potrivit art. 219 alin. (1) din Codul administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

În cazul din speță, având în susținere prevederile menționate, apreciind probele și circumstanțele reținute mai sus, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că prima instanță corect a concluzionat asupra temeiniciei acțiunii înaintate.

În acest context, prima instanță corect a conchis că normele de drept de pensionare stabilite anterior, nu au putere retroactivă, fapt relevat și în pct. 4 (3) din Hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 30 martie 2004, din care rezultă că la determinarea temeiurilor juridice, condițiilor de stabilire și plată a pensiilor, modalităților de calculare a cuantumului pensiei, legiuitorul are obligația de a ține cont de faptul că, asigurările sociale stabilite anterior, nu pot fi anulate fără a fi

substituite prin măsuri echivalente. Noile prevederi legale se vor aplica numai pentru viitor și numai față de persoanele, care au solicitat acordarea pensiei după intrarea acestora în vigoare, fără a se aduce atingere drepturilor de pensie stabilite anterior.

La fel, Hotărârea Curții Constituționale nr. 4 din 21 ianuarie 2000 prevede că, la adoptarea unor legi noi și a altor acte juridice, este inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului, consacrat în Legea cu privire la statutul judecătorului. Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra faptului că cuantumul pensiei, stabilit printr-o lege anterioară, nu poate fi micșorat, iar plata pensiei fixate nu poate fi suspendată printr-un act normativ adoptat ulterior.

Conform art. 140 din Constituția Republicii Moldova, legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule, din momentul adoptării hotărârii corespunzătoare a Curții Constituționale. Hotărârile Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate.

În temeiul art. 28 alin. (1) și (2) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională, actele Curții Constituționale sunt acte oficiale și executorii, pe întreg teritoriul țării, pentru toate autoritățile publice și pentru toate persoanele juridice și fizice. Actele normative sau unele părți ale acestora declarate neconstituționale devin nule și nu se aplică din momentul adoptării hotărârii respective a Curții Constituționale.

În acest sens prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 20 decembrie 2011 privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați, au fost declarate neconstituționale articolul II și punctele 7 și 9 ale articolului III din Legea nr. 56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative în partea referitoare la art. 461 al Legii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat.

În punctele 77-80 din aceeași Hotărâre, Curtea Constituțională a menționat că, la aprecierea corespunderii prevederilor legale contestate cu garanțiile dreptului de proprietate statuate de articolul 46 din Constituție, Curtea Constituțională va ține cont de prevederile articolului 4 din Constituție și, conform practicii sale, de prevederile Convenției Europene și jurisprudența Curții Europene.

Totodată, Curtea a reiterat că, prin Hotărârea nr. 19 din 18 octombrie 2011, drepturile care decurg din sistemele de protecție socială, deși nu sunt menționate expres în Convenția Europeană, intră totuși în domeniul său de aplicare, protecția socială fiind percepută în accepțiunea sa largă, cuprinzând asistența socială și cea medicală, că la început Curtea Europeană a asimilat dreptul la prestații sociale unui drept de proprietate, în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană, iar în cazul persoanelor, care au plătit contribuții la un sistem de protecție socială (Muller vs. Austria, decizia din 16 decembrie 1974), ulterior jurisprudența acesteia a evaluat, nu fără de ambiguități în ceea ce privește prestațiile non contributive, spre protecție mai largă.

În cauza *Stec și alții vs. Marea Britanie* (decizia de admisibilitate din 06 iulie 2005), Marea Cameră a Curții Europene a statuat, cu valoare de principiu, că atunci când un Stat-parte pune în aplicare o legislație, care prevede plata automată a unei prestații sociale – indiferent dacă acordarea acestei prestații depinde sau nu de plata prealabilă a contribuțiilor – această legislație trebuie să fie considerată ca generând

un interes patrimonial ce ține de domeniul de aplicare al articolului 1 din Protocolul nr.1 pentru persoanele care îndeplinesc cerințele sale.

În lumina jurisprudenței Curții Europene, articolul 1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană se aplică fără a fi nevoie să se bazeze exclusiv pe relația între alocarea prestațiilor sociale și obligația de a plăti impozite sau alte contribuții.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că, din Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 20 decembrie 2011, rezultă că un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art. 46 și, respectiv, art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană numai în cazul, când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică. Aplicativ la prezenta cauză, un drept patrimonial dobândit ar însemna dreptul la pensia ce se află în plată, care deja are o valoare economică și astfel constituie un drept de proprietate al persoanei. În acest sens, Curtea susține aprecierea autorităților, dată drepturilor diminuate, prin normele contestate, ca drepturi potențiale sau aleatorii.

Prima instanță corect a reținut că un asemenea drept social reclamantul Guțu Ion l-a dobândit licit odată cu acordarea pensiei pentru vechime în muncă la 23 martie 2000, iar drepturile diminuate prin normele Legii nr. 56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, ca drepturi potențiale sau aleatorii se referă la viitorii procurori cu drept de pensionare.

La fel, aceasta corect a statuat că, dreptul reclamantului cu aplicarea principiului recalculării pensiei la creșterea ordinară a salariului procurorului în exercițiu este menținut de instanța de jurisdicție constituțională, iar dreptul subiectiv constituit în baza unei legi anterioare nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare. Legea nouă nefiind aplicabilă unei fapte din trecut conform prevederilor art. 6 din Codul civil.

Respectiv, Completul consideră ca fiind eronată abordarea instanței de apel că, începând cu data de 01 iulie 2011, pensiile procurorilor nu se mai recalculează și conform art. 13 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, singura modalitate prevăzută de lege pentru ajustarea pensiilor este indexarea anuală, fără a permite recalcularea în funcție de salariile procurorilor în exercițiu.

Or, prin Legea nr. 56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, procurorilor, începând cu 01 iulie 2011, li s-a stabilit dreptul la pensie în conformitate cu Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat, circumstanțe, care au dus la schimbări esențiale, în raport cu dreptul la pensie, acordat procurorilor, care au atins vârsta de pensionare până la modificările de rigoare.

Completul judiciar reține că, noile reglementări au avut ca scop de a stabili noi reguli în privința colaboratorilor, care au activat în organele procuraturii și au obținut dreptul la pensie după intrarea în vigoare a noilor reglementări, adică după 01 iulie 2011 și nicidecum prin noile prevederi nu se prezumă schimbarea situației pensionarilor, foști colaboratori ai organelor procuraturii, care au dobândit dreptul la pensie până la intrarea în vigoare a acestor reglementări.

În același timp, art. 73 alin. (1) din Legea nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, în redacția Legii nr.56 din 09 iunie 2011, prevede că procurorii, cu excepția procurorilor militari, au dreptul la pensie conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat. Astfel, legiuitorul a stabilit că, începând cu 01 iulie 2011, procurorilor în exercițiu, care vor atinge vârsta de pensionare, li se va stabili dreptul la pensie, conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de

stat, dar nicidecum din conținutul acestei norme nu rezultă că procurorilor pensionați li se modifică și condițiile de calculare și achitare a pensiei, or, această modificare nu se răsfrânge asupra procurorilor pensionați până la 01 iulie 2011, mai cu seamă în situația, în care această condiție nu a fost stipulată expres în modificările efectuate.

Or, pentru ca noile reguli să poată fi aplicate situațiilor apărute în modul și în condițiile stabilite de legea în vigoare la momentul dobândirii, la caz, a dreptului la pensie în temeiul art. 34 alin. (6) din 14 martie 2003 cu privire la Procuratură, art. 73 alin. (8) din Legea nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, în legea nouă urma să fie stipulat expres acest fapt, pe când prevederile Legii nr. 56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nu conțin asemenea reglementări.

Curtea Constituțională prin Hotărârea nr. 9 din 30 martie 2004, a constatat că dreptul subiectiv, constituit în baza unei legi anterioare nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare, legea nouă nu este susceptibilă aplicării unor fapte din trecut, cazurile contrare intrând în contradicție cu art. 22 din Constituție.

Conform regulii generale, legea nouă nu poate modifica regimul juridic al dreptului anterior, îl poate suprima sau îl poate înlocui cu un alt drept, însă legea nouă nu poate desființa modalitatea prin care legea anterioară a instituit dreptul respectiv și efectele lui.

Curtea Constituțională a mai menționat referitor la prevederile art. 22 din Constituție, că principiul neretroactivității legii urmărește protejarea libertăților, contribuie la adâncirea securității juridice, a certitudinii în raporturile interumane. Principala valoare a ordinii de drept constă în posibilitatea oferită fiecăruia de a-și conforma comportamentul regulilor dinainte stabilite.

Ca urmare, dreptul reclamantului, cu aplicarea principiului recalculării pensiei la creșterea ordinară a salariului procurorului în exercițiu, a fost menținut de instanța de jurisdicție constituțională, iar dreptul subiectiv constituit în baza unei legi anterioare nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare, legea nouă nefiind aplicabilă unei fapte din trecut, conform prevederilor art. 7 din Codul civil, care stabilește expres că, legea civilă nu are caracter retroactiv.

În cauza CEDO Gaygusuz vs. Austria, Hotărârea din 23 mai 1996, Curtea a statuat că, pensia constituie un drept patrimonial în sensul articolului 1 din Protocolul 1 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și se constată o discriminare în sensul articolului 14, dacă lipsește o justificare obiectivă, rezonabilă, pentru diminuarea patrimoniului reclamantului.

Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, ca și cele anterioare (Legea nr. 902 din 29 ianuarie 1992 cu privire la Procuratură și Legea nr. 118-XV din 14 martie 2003 cu privire la Procuratură), asigură reglementarea garanțiilor sociale, una din ele fiind acordarea pensiei procurorului ca funcție de demnitate publică, la o anumită vârstă – 50 de ani, cu respectarea obligatorie a principiului de recalculare a pensiei la fiecare creștere ordinară a salariului lunar al procurorului în funcție.

Astfel, modul de recalculare a pensiei, la fiecare creștere ordinară a salariului lunar al procurorului în funcție, se efectuează în conformitate cu art. 51 alin. (3), lit. b) din Legea nr. 328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și

procurorilor și Legea nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare din sectorul bugetar.

La fel, prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 4 din 27 ianuarie 2000 privind controlul constituționalității unor prevederi din legile, care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, procurorilor, anchetatorilor Procuraturii, funcționarilor publici, Curtea a decis că, stipulările legii privind stabilirea unor garanții materiale ale independenței procurorilor, judecătorilor trebuie să corespundă înaltului statut de persoane cu demnitate publică. Totodată, indicând și pentru viitor organelor cu drept de inițiativă legislativă că, la adoptarea unor legi noi și a altor acte juridice este inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului, procurorului.

În contextul celor expuse, Completul Curții Supreme de Justiție consideră că prima instanță în mod corect a apreciat circumstanțele cauzei și conform prevederilor legale a emis o hotărâre legală și întemeiată, care urmează a fi menținută.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că hotărârea primei instanțe este legală și întemeiată, iar decizia instanței de apel a fost emisă cu interpretarea eronată a normelor de drept material, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarant de Gligor Olesea, cu casarea deciziei din 01 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și menținerea hotărârii din 07 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

Conform art. 248 alin. (1) lit. c) din Codul administrativ, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Gligor Olesea.

Se casează integral decizia din 01 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și se menține hotărârea din 07 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, în cauza de contencios administrativ intentată la acțiunea înaintată de Guțu Ion împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, cu privire la contestarea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil.

Decizia este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Ion Malanciuc

judecătorii

Oxana Parfeni

Diana Stănilă